

108129

XXVII. évf.

1930. NOVEMBER—DECEMBER

6. sz. (280.)

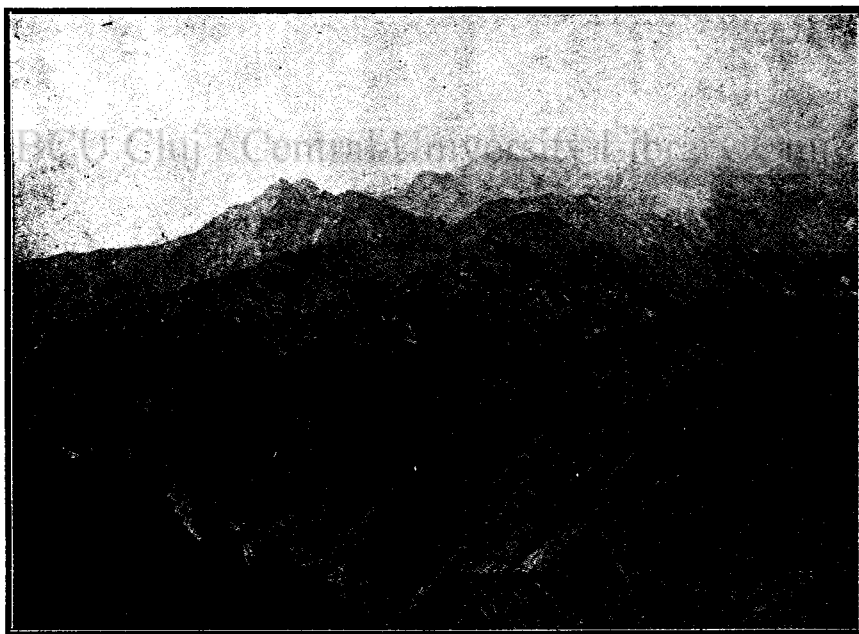
ERDÉLY

HONISMERTETŐ FOLYÓIRAT

AZ ERDÉLYI KÁRPÁT-EGYESÜLET ÉS MUZEUMÁNAK ÉRTESSÍTŐJE

A KÖZGYÜLÉS MEGBIZÁSÁBÓL SZERKESZTI:

OROSZ ENDRE

A Negoi vonulata.

KIADJA AZ ERDÉLYI KÁRPÁT-EGYESÜLET

CLUJ-KOLOZSVÁR 1930.

Egy szám ára 20 lei.

T A R T A L O M

<i>L.</i> : A Siebenbürgischer Karpathen-Verein 50 éves jubileuma	1
<i>Orosz Endre</i> : A S. K. V. Negeri kirándulása (6 képpel)	5
<i>P. Németh Gellért</i> : Riport a vadonból (1 képpel)	16
<i>Szalay József</i> : A Balaton (1 képpel)	22

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

<i>Rosenberger László</i> : Az EKE aradi „Czárán Gyula” osztályának működése	25
<i>Györke Márton</i> : Az EKE gyalogkirándulásai	26
<i>Gergely István</i> : A kerékpáros osztály kirándulásai	27
<i>O. E.</i> : Turista Irodalom	28
<i>N. Gy.</i> : Gyergyó-Gyilkostói kirándulás	29
Kérdések és Feleletek	31
Felhívás az EKE tagjaihoz	31

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Az „ERDÉLY”

az Erdélyi Kárpát-Egyesület kiadásában jelenik meg évenként 6 számban, kéthavonként másfél ívnyi terjedelemben. Az Erdélyt az Egyesület alapító és rendes tagjai tagdíjuk fejében kapják. Előfizetési ára nem tagoknak 120 lei. Egy-egy füzet ára 20 lei.

Előfizetések, lakáscímek, kéziratok és a folyóirat igénybe vételére vonatkozó tudakozódások az Erdélyi Kárpát-Egyesület titkári hivatalához (Cluj—Kolozsvár, Str. Matia-Mátyás király-utca 3. sz.) Kárpát-Muzeum intézendők. Egyelőre csak rövidebb dolgozatok közreadását eszközölhetjük.

A Siebenbürgischer Karpathen-Verein 50 éves jubileuma.

1930. augusztus utolsó napján ünnepelte Nagyszebenben a szász turisták egyesülete, a Siebenbürgischer Karpathen-Verein, fenállásának 50 éves jubileumát. A sok-tornyú ódon város, a háttérben a déli Kárpátok égbenyúló hegláncával: igaz természetbarátok ezen felejtetetlen összejövételére méltó keretet nyújtott, melyet a legbensőbb tartalommal töltött meg az a valóság, hogy a Kárpátegylet ügyét az egész szászság a magáénak tudja s örömeiben a püspök és vezérigazgatótól kezdve, le az iparos ifjúságig mindenki a legteljesebb együttérzéssel osztozik. És méltán, mert a Karpathen-Verein öt évtizeden át ideális célokért folytatott önzellen kulturmunkájára úgy a jubiláló egylet, mint a szászság összessége, mely azt szívvel-lélekkel támogatja, valóban büszke lehet.

A vendégek nagyobb része már augusztus 30-án, szombaton délután érkezett Szebenbe, köztük az E. K. E. dr. gr. Logothetti Orosz elnök, Orosz Endre főtitkár és Tóháti Lászlóból álló küldöttsége, melyhez utóbb az egy későbbi vonattal érkező Polareczky Dániel titkár is csatlakozott. A vendégeket a pályaudvaron a Karpathen-Verein képviselői fogadták, majd autókba ültetve őket, bekísérték a stilszerűen feldíszített egyleti irodába, ahol a rendező bizottság permanenciában volt. Majd szállás-jeggyel és az összes ünnepségekre szóló egyéb jegyekkel látva el őket, egyenként hazaszállítottak mindenkit szállodai vagy uri magánházaknál fentartott szállására.

Aztán közös séta következett az Erlenparkon túl fekvő „Junger Wald“ nevű erdőbe, melyet mesterséges tavaival, remek sétányaival a közönség kedvenc kiránduló helyévé alakították át. Főérdekessége az alig két éve fennálló állatkert, mely az országban előforduló mindenféle állatfaj egy-két példányát foglalja magában.

Este nagy ismerkedési estély volt a Thalia termében, melyen dr. Kepp, a Karpathen-Verein elnöke és dr. Kasper, a nagyszebeni al-

osztály elnöke, üdvözölték a külföldről és az ország minden részéből összesereglett természetbarátokat. Következett több más felköszöntő és közbe-közbe a Männergessangverein és Hermannia férfikar ének-számai, melyeknek sorát a városi zenekar kísérete mellett az egész közönség által énekelt, ismert „Siebenbürgen“ c. dal és az ifjú bolgár turisták karéneke zárta be az éjjél utáni órákban.

Augusztus 31-én, vasárnap reggel a városháza régi tornyáról elhangzó kürtszó jelezte a Karpathen-Verein ünnepnapjának kezdetét. 8 órától 10 óráig hivatott vezetők kalauzolása mellett a város nevezetességeit, köztük a hatalmas Bruckenthal-múzeumot tekintették meg a vendégek, míg ezt követőleg a régi ev. szász főtemplomban megtartott ünnepi Istentiszteleten Müller ev. főpap alkalmi prédikációban emlékezett meg a nap jelentőségéről.

Fél 12 órakor vette kezdetét a Siebenbürgischer Karpathen-Verein ünnepi diszközgyűlése az Unikum nevű, szépen felszített díszteremben, melynek földszintjét s karzatait lelkes közönség töltötte meg zsufoolásig, míg az első széksorokat az idegen előkelőségek és küldöttségek foglalták el. A király-himnusz hangjai mellett vonul be kíséretével Miklós királyi herceg, az egylet védnöke, ki külön ez alkalomra érkezett Szebenbe, hogy jelenlétével — érdemeik elismeréseként — emelje a szász turisták ünnepélyének fényét.

Férfikar adja elő a „Kárpátok ormain“ című dalt. Azután megszólal az elnöki emelvénnyel dr. Kepp Frigyes, a Karpathen-Verein fáradhatatlan elnöke. Élteti a királyt s a királyi ház jelenlevő tagját, majd sorra üdvözli Bălan gör. kel. metropolitát, Teutsch ev. szász püspököt, a kormány, belügyminiszterium, közművelődési miniszterium, a hadsereg, valamint vármegye reprezentánsait, dr. Wahlbaum szász „Comest“, a polgármester helyettesét, és köszönetet mond nekik és a többi előkelőségeknek megjelenésükért. Szívélyesen üdvözli továbbá a Német és Osztrák Alpen-Vereint, a cseh-szlovák (szepességi) Kárpátgyulek, a németországi „Taunus-Club“ és Schwarzwaldi turisták, a bolgár ifjú-turisták, a román Touring-Club, az Erdélyi Kárpát-Egylet kiküldötteit, végül több szász tudományos, közművelődési és közgazdasági egyesület képviselőit, ill. küldöttségeit. Végül megnyitotta az egylet 49.-ik közgyűlését, mely egyben 50 éves fennállásának díszgyűlése is.

Következtek a hatóságok fejeinek, a kül- és belföldi egyletek képviselőinek a jubiláló Karpathen-Vereinhez intézett üdvözlő beszédei, számszerint 36, melynek során az E. K. E. nevében dr. gr. Logothetti elnök a következő, élénk tetszéstől kísért beszédet mondotta el, az elejét és végét magyar, a többit német nyelven:

„Királyi Fenség! Mélyen tisztelt Ünneplő Közönség!

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület kolozsvári Központja nevében köszöntöm a Siebenbürgischer Karpathen-Vereint.

Uraim és Hölgyeim! Eljöttünk, szíves meghívásuknak eleget téve, Erdély m á s i k o l d a l á r ó l, — Kolozsvárról, az erdélyi magyarság szívéből.

Eljöttünk Önökhöz, nemcsak ama legideálisabb nemzetközi szolidaritás jegyében, mely a legkülönbözőbb nyelvű természetbarátokat megye és országhatárokon túl is a legszebb érzelmi közösségben egybeköti.

Megjelentünk itt, hogy a felemelő ünnepségekön való részvételünkkel, azon érzelmeinknek adjunk kifejezést, hogy mennyire elismerjük és becsüljük mi erdélyi magyar turisták szász kollégáinkban a természet szépségei, a hegyek világa iránti szeretetet, valamint azon példás munkát, melyet Önök mindenütt ott, ahol szászok laknak, a turistaság szolgálatában mindenkor kifejtettek és ma is kifejtenek.

Oly munka ez, mely menházaik építése, a hegyi utak és útjelzések fenntartása által nemcsak minden egyes turistának válik javára, hanem amely városaik nem-német lakóira is buzdítólag, serkentőleg hat, hogy azok, mint pl. a brassói magyar turisták, Önökkel e tekintetben valósággal versenyre kelnek.

Mi kolozsvári turisták, kik messzebb lakunk a hegyektől s akiknek ezideig egyéb súlyos akadályokkal is kellett megküzdenünk, nehezebb helyzetben vagyunk. De azért az újraébredő szeretet hegyeink és történelmi emlékeink iránt, nálunk is mind több és több hivatást gyűjt zászlóink alá s van kilátás arra, hogy egyesületünk, melynek vezetése félév óta bizatott rám, csakhamar újra felveheti azt a szerepet, mely negyven éves szép múltjának megfelel.

Hölgyeim és Uraim! Az erdélyi magyar turisták s első sorban az Erdélyi Kárpát-Egyesület kolozsvári Központja nevében őszinte baráti szeretettel üdvözlöm a szász testvéregyesületet fennállásának 50 éves jubileuma alkalmából. Az Isten éltesse lelkes vezetőségüket s egyesületük minden tagját! Éljenek!“

Dr. Kepp elnök sorra véve a felszólalókat, a hatósági személyekhez román nyelven szólott, majd az E. K. E. képviselőihez fordulva, magyar nyelven mondott meleg köszönetet, míg szász honfitársainak németül köszönte meg üdvkívánataikat.

Azután felolvasta az utolsó egyleti évre vonatkozó jelentését, melyből a következő adatok érdemelnek külön említést: A Karpathen-

Vereinnak 13 fiókja van, és pedig: Nagyszeben, Fogaras, Brassó, Segesvár, Medgyes, Szászrégen, Beszterce, Szászváros, Szászsebes, Zsilvölgy, Lupény, Bukarest és Czernovitzban, melyek kb. 20 nagyobb-kisebb menedékházat tartanak fenn. A tagok száma a 5000-et is meghaladja.

A számadások előterjesztése és helybenhagyása után a közgyűlés az elnök előterjesztésére több tiszteletbeli tagot választott meg és ezek, valamint az idegen küldöttségek vezetői részére a jubileumra készült egyleti diszjelvény adományozását határozta el.

A fél kettőkor véget érő díszközgyűlést a „Római Császár“ című nagyszállóda éttermében megtartott 240 terítékes bankett követte, szintén Miklós kir. herceg és a többi előkelőség részvételével. Pohárköszöntőket dr. Kepp elnök, Teutsch ev. püspök, dr. Róth Otto Hans, a szász parlamenti képviselők elnöke és Menning besztercei ev. főpap mondtak.

Meglepően szép látványt nyújtott az esti órákban a városnáza ódon tornya, melynek egy alacsony házsor által fedett fényszóróktól a tetejéig megvilágított konturjai, mint egy darab ott felejtett közepekor, léptek ki a sötétségből.

Este 10 órakor vette kezdetét a Thaliában tartott nyári turistabál, melyen szintén nagyszámú lelkes közönség vett részt a kora hajnali órákig, amelyről csak azok távoztak el hamarabb, akik a másnap reggel kezdődő három-napos Negoi-turára készültek.

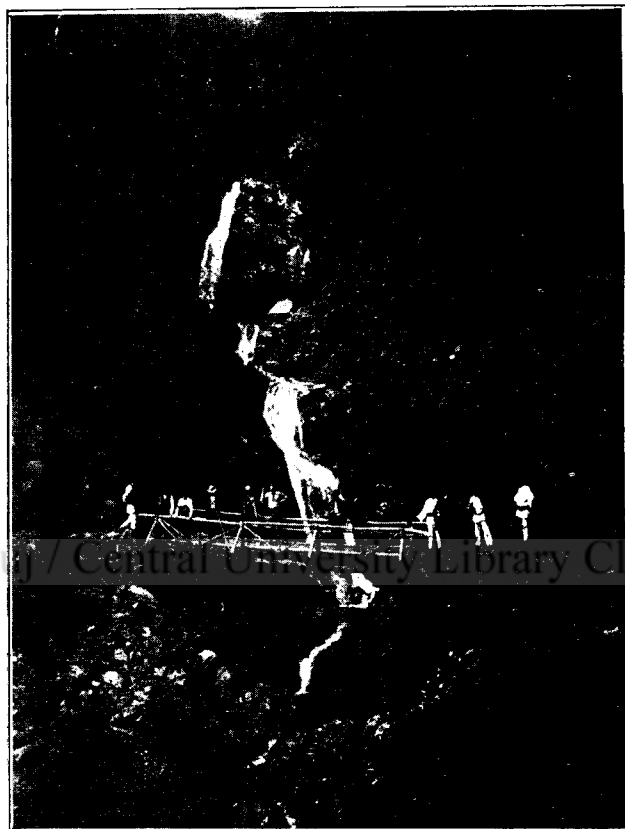
L.

A S. K. V. Negoji kirándulása.

Irta : **Orosz Endre.**

Amire egy emberi életen át, annyiszor sóvárogtam, kétszer felkészültem, de a kedvezőtlen időjárás célomat elérni nem engedte, végre most 1930-ban egy harmadszori nekibuzdulásra tudott csak beteljesedni. A szász Kárpát-Egyesület (S. K. V.) fennállásának 50 éves jubileuma alkalmából rendezett *Negoji-Bulea* magashegyi kirándulásán Kolozsvárról hárman vettünk részt, ú. m. *dr. gr. Logothetti Oroszt* elnök, *Tóháti László* EKE tag és e sorok írója. Augusztus 30-án reggel indulunk vonattal Tövis-felé s Kiskapuson át d. u. érkezünk Szebenbe. 31-én jelen voltunk a jubiláris díszülésen és egyéb ünnepélyes összejöveteleken. Másnap reggel 1/28 órakor indultunk két telt autóbusszon 29-en a Negoji-Bulea menház irányában megállapított kirándulásra, mely az erdélyi hegyi turák legszebbike és legnehezebbje. Schelleberg, Vesztény és Fenyőfalván át 3/49-kor Felekre érkezünk, hol megnézzük a *br. Bruckenthal*-parkot, mely ma klimatikus gyógyhelyül szolgál. Felső-Porumbákon egy szépen sikerült csoportképet készítenek az egész társaságról s ezután 7 szekéren elhelyezkedve 3/410-kor megindulunk a *Riu Mare* erdős völgyén az elpusztult üveghutáig (597 m.), hova 11 órakor érkezünk meg. Jóízűen falatoztunk s miután 4 lóra csomagoltuk hátizsákjainkat 1/212 órakor gyalog menve kezdünk emelkedni a szép hűkkerdőben vivő „*Dr. Carl Wolf Weg*” nevű turista úton. A S. K. V. szebeni osztálya által 1901-ben készített ezen 2 m. széles út 12.7 km. hosszúságban a Negoji menházig viszen s mi borult enyhe időben szép lassan haladunk e pompás sétaúton, mely a szász Kárpát-Egyesület örök érdemét hirdeti. 3/41-kor szép kilátást kapunk a *Serbota* vízesésre, melytől balra fekszik a Negoji. 1/42 órakor egy előre nyuló márványszirtnek átrobantott *Portica* nevű sziklakapujánál vagyunk, melynél fele útja van a Negoji menedékházig. 1/43kor a *Fátyol vízeséshez* (*Schleier Wasserfall*) érünk, amely alatt híd van s amelyen át a patak jobbpártjára kerülünk. Innen szép kilátást nyerünk az Olt folyó lapályára. 1/23 órakor a *Serbota* vízeséshez érkezünk, mely a *Serbota* csúcs alatti felső völgyből omlik alá 100 méternyi magasság-

ből s 3—4 gneisz lépcsőzetén hófehérre törve, alján 4 ágra oszlik. $\frac{1}{4}$ 4-kor érkezünk meg a Negoji egy előfokára épített menházba, mely szép fenyvesben 1546 m. magasságban fekszik s homlokán a „*Róbert Gutt Hütte*“ nevezetet viseli.

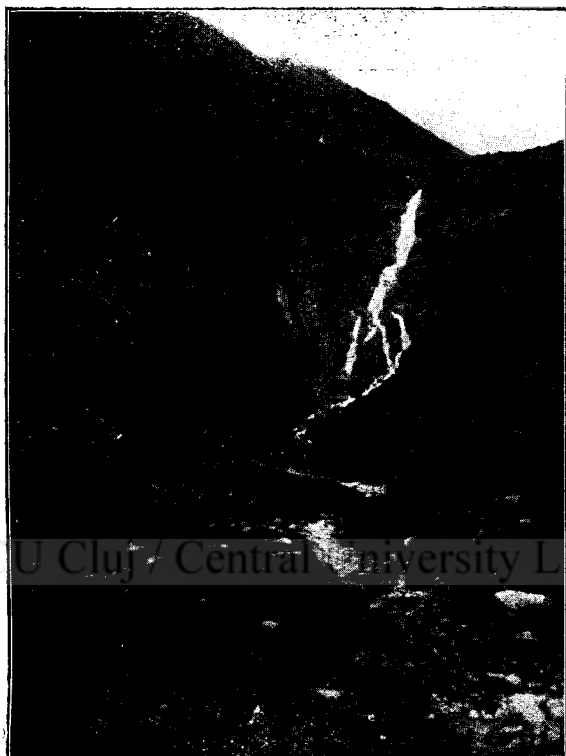

A Fátyol-vizesés.

Fenyőfából épült és 1907-ben nagyobbították meg ezt a csinos menházat, melynek verandája, előszobája, nagy étterme és több kisebb hálószobája van. Külön állanak a konyha, istálló és más melléképületek. A praktikus szerkezetű vaságyakban gyapjúval töltött matrácok, kis párna és gyapjúpokrócok vannak, melyeken kényelmesen alszik a fáradt turista. A menház feletti dombról É. és Ny. felé feltáruló remek kilátásban lehet gyönyörködni. A beérkezett 29 turista beírja nevét a vendégkönyvbe: 5 hölgy és 24 férfi érkezett ide, kiknek egyrésze a közeli környékre rándult ki, míg másrésze képeslapokat irogat haza vagy

hátizsákját rendezgeti.* Vacsora után bor és tea mellett vidám társalgás folyik, míg az álom nem kényszerít lefekvésre.

Szeptember 2-án hajnalban felébredvén, miként minden turistá-

A Serbota-vizesés.

nak, itt úgy nekem is első gondolatom az égbolt állapota volt. 4 órakor az ablakon át ragyogó csillagok köszöntenek; a derült idő tehát reményteljes örömmel tölt el, mert ez jó omen a Negoj Ófelsége meglá-

* A kirándulás tagjai névszerint a következők voltak: Czekelius Rudolf Szeben (Sibiu), Dr. Geiss Arthur Freiburg (Baden), Dr. Goika Lajos Szászváros (Oraştie), Goika Elza (u. onnan), Gräzer Mihály Medgyes (Mediaş), Hess Victor Szeben (Sibiu), Hermann Mária Medgyes (Mediaş), Hochreiner József Bécs (Wien), Zerung Hellmut Frankfurt a/M., Dr. Kasper Frigyes Szeben (Sibiu), Ludwig Ella Medgyes (Mediaş), Dr. gróf Logothetti Oreszt Kolozsvár (Cluj), Orosz Endre Kolozsvár (Cluj), Petri Hermann Szeben (Sibiu), Rossik Hermina Szeben (Sibiu), Kurt v. Reményik Brassó (Braşov), Ritzel György Bucureşti. Ritzel Lotti (ugyanonnan), Tóháti László Kolozsvár (Cluj), Wagner Hermann Szeben (Sibiu) és kilenc bolgár turista.

togatására. Mozgolódás és felkelés zaja veri fel a menház szobáinak eddigi csendjét s 5 órakor már az udvaron gyönyörködünk a távoli Nagyszeben villanyfényben úszó remek látványában. A Negoit szürke felhőfüggöny takarja, a völgyeket pedig sűrű fehér köd borítja. Megmosdunk a menház melletti forrás berendezésénél, reggelizünk, csomagolunk s $\frac{1}{47}$ órakor indulunk a Negoira, melynek csúcsára 3 órát vesz

A Nego alatti menedékház.

igénybe a feljutás. Kellemes, lanyha meleg időben haladunk a sziklafal mentén, helyenként szédítő mélységek felett a sziklába vágott keskeny ösvényeken, míg a mélységből zúgó patak felhallatszó zaja kíséri csendes lépteinket. A Nego-katlan szakadékaik felett épített ezen gyönyörű turistaútnak „*Drachensteg*“ (Ördögút) a neve s az a pár km.-nyi sziklabevágás, a vastraverzekre emelt függőhidak, köpartok, fenyőtörzsekből alkalmazott korlátok vagy karzatok nemcsak az olasz útépités mesterművei, hanem a S. K. V. szüntelen tevékenységének is marandó emlékjelei.

Több csoportra oszlott a társaság s a mindenütt legelől rohanó fiatal bolgár turisták csapata után én a *dr. Fritz Kasper* obmann vezetése melletti csoportban találtam meg helyemet, mint akinek szíves közlékenysége minden kérdezősködésemet kielégítette. $\frac{3}{47}$ órakor a *Gemsestein* (Zergekö) nevű sziklatömbnél vagyunk, itt átkelünk a patakra, hol a jobbparton a gerincfalak tövéhez érkeztünk, melytől

kezdve a legfárasztóbb sziklamászás következik. Össze-vissza hányt gneisz sziklatömbök és omladékos sziklatörmelékek felett mászkálva folyton meredek emelkedéssel haladunk a fárasztó ösvényen s itt a zord Negoj északi oldalának vadul szakgatott szirtjei között látjuk, hogy benne vagyunk a legteljesebb körégióban, mely már igazi alpesi

A Cleopatra sziklatü.

formatiót képez. 2200 m. magasságban a Negoj lábánál vagyunk, $\frac{1}{2}$ 9-kor elérjük a *Cleopatra túje* nevezetű sziklaszálat, felette pedig a *Cleopátra pincéjét*, melyben azonban — mivel napfény soha nem éri — örök hónál egyebet nem találunk. Innen a 2365 m. magasságú *Michaelis szirtgerincig* még nehezebb és fárasztóbb az emelkedés, mi-
ben a nyugat felől nekünk rontó dermesztő hideg szél is akadályoz. Menekülni vagyunk kénytelenek a jéghideg szélrohamok elől s egy-egy sziklatömb mögött keresünk védelmet, hol mindenki magára kapja kabátját, köpenyét vagy pokrócát. 179 m. magasság van még a csúcsig s állattani szempontból nem érdektelen feljegyezni, hogy itten e zord

világban, a déli oldal füves lejtőjén egy élő kis cickányra találtam. Természetesen hazahoztam s az itthon megvizsgált kis állat teljes hosszát = 7.6 cm.-nek találtam, miből a teste 4 s a farkára 3.6 cm. jut. E méretek szerint állatunk a *törpe cickány* (*Sorex minutus* L. V. *Sorex pygmaeus* Pall. Zwergspitzmaus) fajához tartozik,¹ ily nagy magasságban való előfordulása azonban eddig ismeretlen. A legkisebb emlős állat Erdély legnagyobb hegyóriásán.

Feljebb és feljebb kúszva lázas fürgeség vesz erőt a társaság tagjain, mert közel van már a csúcsok csúcsa. $\frac{1}{4}10$ órakor, helyenként borus-napos, gyönyörű szép időben érünk fel a tetőre, hol a triangulum pyramisa alatt erdélyi hazánk legmagasabb pontján, 2544 m. magasságban állunk. A legszebb turista teljesítmény jutalmául az érzés felemelő s a hatás lebilincselő. Igazán nem tudjuk: körülnézzünk-e, lecsomagoljunk vagy lepihenjünk? Olyan megható érzés a hegyek királyán lenni, hiszen körülöttünk a látható világ mind-mind alattunk állott. Most a közelség egyáltalán nem érdekel, inkább a messzi távolra tapad fürkésző tekintetünk. De itten mégis tartsunk rendet a körültekintésben. Köröskörül erdőtlen, kopár sziklacsúcsok tengerhulláma a meglepetés első látványa. A szomszédban nyugat felé a *Moscavo* 2261 m., a *Scara* 2307 m., a *Scarisora* 2034 m., *Budislaw* 2420 m. és a *Surul* 2288 m. magas hegyóriásai emelkednek; keletre a *Vrfu Laitii* 2398 m. a *Paltina* 2393 m., a *Vunetóra* 2510 m., a *Vertopeln* 2459 m., a *Vertopu* 2472 m. és a *Podragu* 2455 m. magas csipkézett ormainak hosszú sorozatát bámultuk; észak felé szépen látszanak előbb a magasabb regio fenyvesei, alább pedig az *Olt folyó* völgye és mellékvölgyei a bennük lévő falvak mozaikszerű tarkaságával. Déli irányban havasi zöld mezőségek látszanak, távcsőn szemlélve pedig a *Duna* folyása vehető ki a távolban, ellenben alig látszanak a *Balkán hegység* kékesen imbolygó körvonalai. Negoj kirándulók turista leírásaiban olvashatjuk, hogy páramentes, feltétlen tiszta időben innen a *Hargita*, *Korongyos* és a máramarosi *Pietrosz* is látható.

Miután a Negoj körül szétekintettünk, lássuk most közelebről is. A Negoj csúcsa alig 3 méternyi széles és csak 15 méternyi hosszú keskeny hegygerinc, melynek magasságát legelőször, 1837-ben *Ackner Mihály* szt.-erzsébetfalvi lelkész, régész és természetbúvár mérte meg és az összes erdélyi hegycsúcsok közt a legnagyobbnak találta.² De mivelhogy a magasságmérések terén ekkor még nagy bizonytalanság uralkodott, 1842-ben az osztrák táborkari térképészek trigonometriai-

¹ L. Méhely Lajos. Az Állatok Világa. II. kötet. Budapest, 1902. 380—381. l.

² Dr. Szalay Béla: Hegyeink Királya. Erdély. 1908. évf. 77. lapon.

lag mérték fel és ennek alapján (8046 láb) 2544 m. magasságot állapítottak meg, miáltal az erdélyi havasok királyának ekkor lett hitelesen elismerve.³ Azóta messze földről eljön ide a turisták színe-java, hogy az erdélyi havasok királyát megtisztelje látogatásával. E helyen kell bemutatnom e látogatások legbűszkébb és legmerészebb alakját, *Berger* András főhadnagy személyében, aki a katonai részletes térképnek a magas hegyi turákon való használhatósága vitájában I. Hl. sör ellenében fogadást tett, hogy a Negoii menháztól a Bulea-tóig vivő utat vezető nélkül és az időjárástól függetlenül egy szolgálóval és egy lámpással este 6 órától reggel 6 óráig megtenni vállalkozik. *Berger* fogadását beváltotta, mert a turát 1887. aug. 19-ről 20-ikára virradó koromsötét éjjelen megtette, 1/212 órakor éjjel érkezett fel a Negoii csúcsára és innen a *Sztrunga Drakului* nevű veszélyes sziklafalon át reggelre a *Bulea tóhoz* szerencsésen leérkezett.⁴ Egy másik hirneves és igazi Negoii veterán, az én szebeni házigazdám. *Rudolf Czekelius*, aki 63 éves kora mellett 62-szer volt már a Negoii-on s így ebben utólérhetetlen rekordot csinált.

A Negoiihoz felfutó völgyek feje itt rendesen circusalakban végződik, sziklatörmelékekkel van borítva s portól megszürkült szennyes hómezők tarkítják. Északon, Keleten és Délen 3 ilyen köralakú katlant (Kessel) látunk nagy mélységben, a kis Negoii-tó s tovább keletre a *Calcun-tó* nevezetű tengerszemek is ilyen ősrégi katlanokban fekszenek. Örökidők óta moha- és zúzmó-patinával bevont zöldes-szürke sziklatömbök hevernek itt e szédítő magasságban mindenfelé, hol a békeség csendje irtóztató s csak az Észak-Nyugat felől süvítő, roppant erejű heves szélrohamok adják tudtunkra, hogy itten fenn a *Parnassus* magasságában embereknek nem lehet sokáig tartózkodni. A derült, napfényes délelőttön szerteszét táruló felsőges kilátás leírhatatlan gyönyöreitől fellelkesülve itt a tetőn gondolunk az emberek ezreinek azon nagy sokaságára, kik előtt ismeretlen marad a hegyek-völgyek és erdőkmezők ezen festői csoportosítású örökszép világa, melynek szemlélete csak a testi épségben és egészségben, bátorságban és merészségben, a tettekérség és a tanulmányos önfeláldozásában kiváltságos kevés számú embereknek jut osztályrészül. Minden fáradságot feledve áldom sorsomat, hogy annyi vágyakozás után végre a természet e nagyszerű szentélyét is láthatni megérnem engedte.

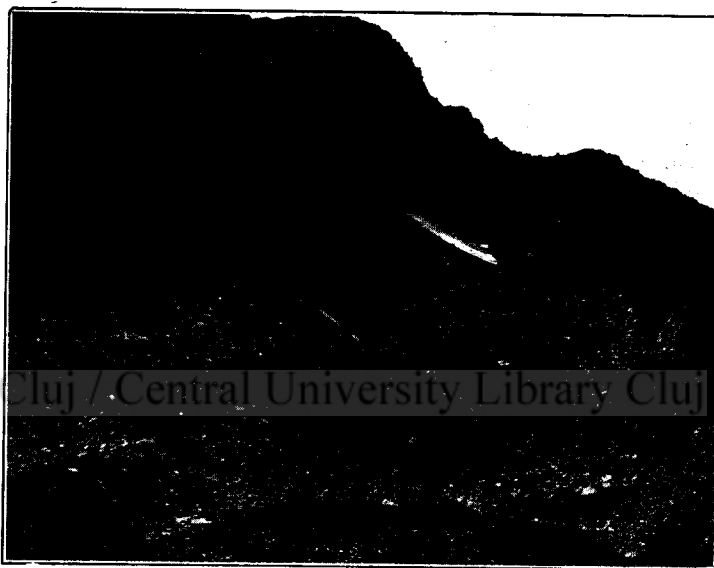
A bérctetőn álló turistákról csoportképet vesznek fel a bolgárok s

³ Lásd ugyanott: 74. lapon.

⁴ L. A. Berger: Eine Nachtwanderung über den Negoii zum Bullea-See. Jahrbuch des Siebenbürgischen Karpathen-Vereins. IX. Jahrg. B. 1889. S. 167—182

mire én is megörökítem egy jól sikerült felvételben a társaságot, dr. Kasper vezetőnk már indulást jelez és én nem átallok beismerni, hogy midőn hátizsákomat felcsatoltam és turista botomat kézbe kellett vennem, megrezzent bennem a lélek fájdalma, hogy a hatalmas Negoj ezen isteni színhelyének elbűvölő szép látványát már el kell hagynom — talán mindörökre.

$\frac{1}{4}$ 11-kor Dél-Keleti irányban folytatjuk útunkat, de csakhamar elhagyjuk a gerincevonalat, mikor egy 50 m.-nyi mély, csaknem függőleges szakadék széléhez jutunk. Itt van a hírhedt „*Strunga Drakului*”

A Calcun-hegy és Calcun-tó.

(*Teufelshürde*) nevezetű sziklacsatorna, melyen alá kell szállnunk a mélyen bevágott Laitavölgybe. Alátekintve e rémületes mélységbe, valóban el lehet mondani *Friedrich Ábrahámmal*: Ember, ki ide belépsz, minden reményedtől búcsúzz el. E meredek csatornában lépésekről természetesen szó sem lehet, mert itten csak ereszkedni, lecsúszni vagy lezuhanni lehet. A kapaszkodás, támaszkodás, könyökölés, tapogatódzás, csúszás, kúszás, ereszkedés és lapulás művészetét kéményseprő ügyességgel kell itt kifejtetni. A legnagyobb vigyázattal mégis arra kell ügyelnünk, hogy lábaink alól kőgörgötteg ne hogy az alattunk lévő kő fejére zuhanjon, mert az ilyen ugró kő ütéséből halált okozó szerencsétlenség származhatik. Egy óránál több időt vett igénybe ez a nehéz le-kúszás, míg végre, — eltekintve a fénykép felszerelésem védelmében

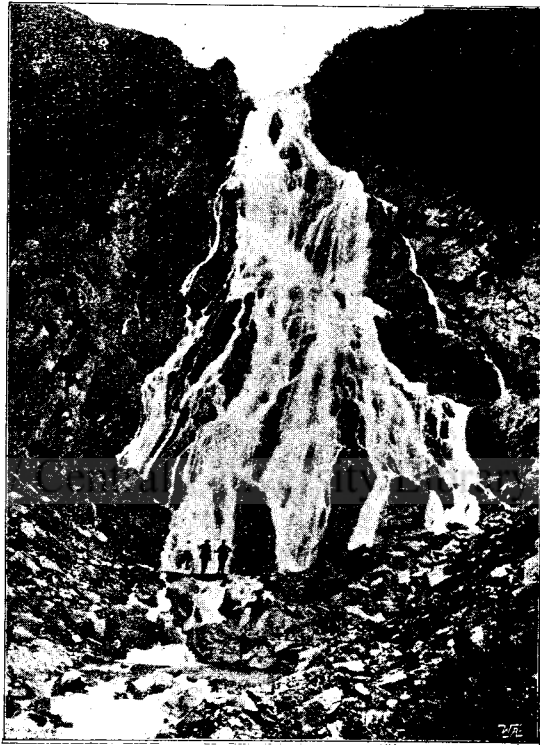
történt 6 méternyi zuhanástól, — szerencsésen épkézláb leértünk a sziklafal aljába. A sok helyt gyűrött gneisz rétegek szikláin szegény a flóra és fauna; a kis sziklai rigó (*Turdus saxatilis* L.) és a gyepi béka (*Rana temporaria* L.) kerültek elem feljegyzésre. 11 órakor lent vagyunk a 2240 m. magasságban fekvő *Zerge* vagy *Calcun* tónál, mely az Erdélyt környező hegykoszorú legmagasabban fekvő tengerszeme. Egy sötét, búskomor katlanmélyedésben terül el a Calcun-tó sötétzöld vize, mely olyan jéghideg, hogy kezünk megdermed benne. Partjának füves helyein pipiskék (*Anthus aquaticus* Bechst.) cipegnek. A vizes sziklák aljában sok kárpáti pipitér (*Anthemis carpatica*) virágzik. Hátunk mögött a Negoj és a Serbota szakadékos vad gerincei látszanak; a tó felett a Calcunwand függélyes sziklafala emelkedik, balról a Laitavölgy, jobbról pedig egy másik völgy húzódik le a regát felé. A Calcuntól ismét felmászunk a 2398 m. magas Laitacsúcsra (*Vrf. Laitii*), hova $\frac{1}{2}$ órákor érünk fel, azonban olyan dermesztő hideg szélrohajok támadnak reánk, hogy kénytelenek vagyunk alámenekülni széltől védett helyre, hol napsütött, gyepes oldalon ebédelünk. Remek szép kilátás tárul elénk a Dél felé lehúzódó regáti völgyekre és havasi leelőkre.

Ebédelő helyünkről $\frac{1}{2}$ órákor tovább indulunk s már 1 órai gyors menetel után az *Arges folyó* egyik forrásához érünk, hol a virágok egész oázisát találtuk, nevezetesen igen dúsan virítottak itten a hőszéli madárhúr (*Cerastium cerastoides*), a csillagos köröntő (*Saxifraga stellaris*), a forrási köröntő (*Saxifraga airoides*), az erdélyi szegfű (*Dianthus gelidus*) szép lilaszínű és a kígyós keserűfű (*Polygonum bistorta*) kecses piros virága. Ellenben a havasi rózsának (*Rhododendron Kotschyi*) csak egy egyetlenegy piros kis virágját találtuk útközben. Érintve a 2393 m. magas *Paltinát*, a 2180 m. *Piscu Bulli* nyergén megyünk által, mely a *Domna* völgyéből a *Bulea* tóhoz való átmenetet képezi. 3 órákor megpillantjuk a *Bulea*-tavát és benne a menházat. Nagy az öröm, fáradtak vagyunk, sietve ereszkedünk lefelé a mindennütt piros jelzésű ösvényeken. Vízmentes, kötörmelékes talajon találjuk a sziklai üröm (*Artemisia petrosa*) szürke virágját.* $\frac{1}{4}$ órákor érkezünk le a *Bulea* menházba.

Széles, szabad, barátságos katlanvölgyben fekszik 2050 m. magasságban ez a gyönyörű tó, mely az erdélyi tengerszemek közt a legnagyobb alpesi tavunk. Kékesszürke víz tükrének kerülete ezer méter lehet. Keleti oldalán a 2510 m. magas *Vunetóra* hatalmas kopár sziklatömege emelkedik. Miként a Negoj, azonképpen a *Bulea*-tó is az er-

* A növények szíves meghatározásáért Nyárády Gyula egyet. conservator úrnak tartozom köszönettel.

déli turisták legkedveltebb kirándulási célpontja. A tónak a faregiótól való nagy távolsága miatt a S. K. V. kénytelen volt ide kőmenházat építtetni. Mindnyájan lepihenünk a fekvőhely deszkáira, hol a bolgárok már vígan szüresölgették a 8 lei áron kiszolgált forró teát. Megérkezik utánunk az elmaradt 3-ik turista csoport is, úgy hogy ismét *viszontláthatjuk* a reggel szétszakadt társaságot. Az utóhad nem is pi-

A Bulea vízesés.

henhet, mert sajnos, rövid az idő s még 2 órai út van hátra az alsó menházig. Mielőtt tovább mennénk, két érdekes jelenséget kell itten feljegyeznem. Az egyik: az *Anthus aquaticus*, mely a legvadabb madarak egyike úgy, hogy megközelíteni lehetetlen, annyira félénk, itten a menház küszöbéig sétált s tőlem másfél méternyi távolságban engedte magát ornithologiai megfigyelésre méltatni. A másik: *Hess Victor* mérnök kiránduló társunk a Calcu és a Bulea-tó vizéből 2 üveggel vitt haza Szebenbe elsőszülött fiának megkeresztelésére, hogy jó turista váljék belőle. Megörökítésre érdemes szép jellemvonás: magyar apák

tanuljanak belőle. $\frac{1}{2}5$ órakor megindulunk a tó alatti völgyön lefelé s folyton mélyebben ereszkedünk alá egy nagy fenyesen keresztül, míg nem végre $\frac{1}{2}7$ órakor a *Bulea* Hotelhez megérkezünk.

1234 m. tengerszín feletti magasságban 1905-ben épült ez az emeletes menház, mely mint klimatikus nyaralóhely olyan pompás berendezésű, hogy Erdélynek talán ez a legszebb menedékháza. Fájdalommal gondolok a mi szegénységünkre, helyesebben szólva közönyösségünkre, mikor fogunk mi az első ilyen modern turista otthonunkban gyönyörködhetni? Már a *Bulea* ezen szép völgyének szemképráztató pompája is olyan ritka jelenség, hogy az általam látott sokféle természeti szépségek egyik legsodásabb helyének nevezhetem. Képzelden el az olvasó jobbról-balról egy-egy félkilométernyi magas, függélyes sziklaoldalt tetejében fátlan, kopár kőszirt csúcsokkal, míg oldalain az embertől még érintetlen, őseredeti állapotában megmaradt gyöngyörű fenyesekkel, melyeknek sötétzöld tónusát itt-ott világosabb lomblevelű fák tarkítják. A völgykatlan déli végén a 80 méternyi magasból alázuhogó és 20 méternyi szélességű *Bulea vízesés* hófehérsége vonja magára a szemlélő figyelmét, míg észak felé az emeletes menház barátságos képe int hivatogatólag. Ez a *Bulea völgy* festői szépségű páratlan panorámája. Megérkezve a turista-házba, én azonnal lepihentem a pompás ágyra, hogy ballábamnak a zuhanás okozta fájdalma csillapodjék. Egy órai nyugalom után megjelenvén az étteremben, általános „hoch“ kiáltás fogad s a kedélyes útitársak közt pisztráng vacsora és vidám borozgatás mellett mondjuk el egymásnak úti élményeinket. 9 órakor aludni térünk s még a másnap d. e. is pihenésre van szánva, mely alatt szépen sikerült fényképet veszünk fel a verándán elhelyezkedett társaságról.

Kiadós ebéd után $\frac{3}{4}2$ órakor indulunk lefelé a *Bulea* menedékház-tól. Már 2 órakor a lomblevelű faregioba érünk, hol a turistaút jobboldalán fehér márvány sziklafalat látunk a gneisz közé települve. Még egy 15—20 m. magas, gyertyaegyenes és síma törzsű fiatal bükkfa erdő világos-zöld lombsátora alatt ereszkedünk le s pont 3 órakor lent vagyunk a patak lapos völgyén, hol a fecske tárnics (*Gentiana asclepiadea*) gyöngyörű kék virágait szedjük csokorba. Innen kezdve folyton vissza-vissza tekintgetünk az ismét látható gerincevonalatokra és csúcsokra, mert alig tudunk megválni azok varázsától. 4 órakor a *Stréza-Kercisora* határában várakozó autobusunkra szállva, *Scoréi*, *Alsó-Porumbák*, *Felek* és *Schellemburg* helységeken át esti 6 órára minden baj nélkül visszaérkezünk Szebenbe.

Riport a vadonból.

Írta : **F. Németh Gellért.**

Negoi-tető szept. 29.

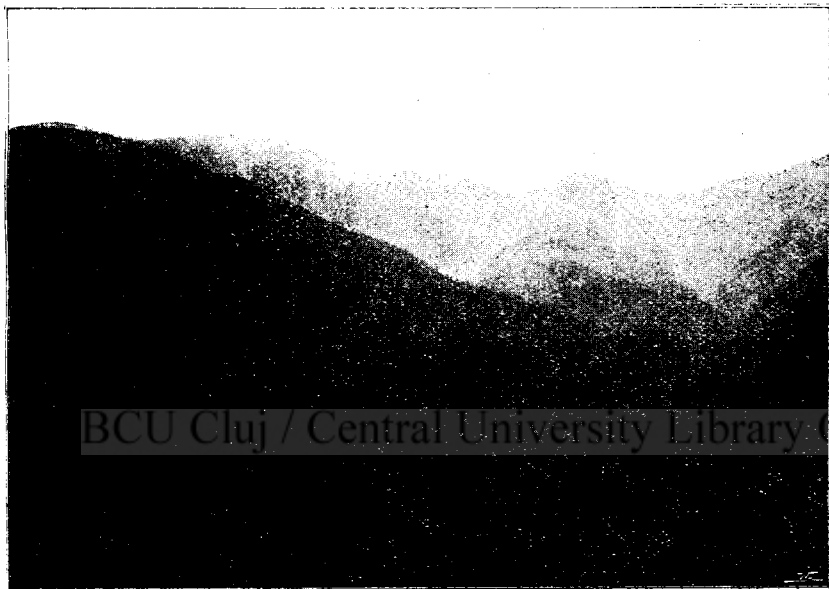
Aki ilyen tájban vizitel a havasok öreganyjánál, készüljön rá, hogy a deresfejű asszonyság semmire sem becsüli az imádóit. (Különben is 2544 m. magasan hordja a fejét.) Legszebb augusztusban is megtörténik, hogy szeszélyes hirtelenséggel habos, vérpiros ködfátylakba burkolja a fejét s hetekig lebzselhatsz lábainál, a mosolyáért.

Ködbevakultan, megfázott kezekkel tapogatod azokat a gleccsermarta kőráncait, amilyenekkel Dante színezte szörnyű álmait. Infernális látvány is ez a kiaszott mell rémes éleivel, hasadékaival sziklatoryaival s bizony egy csöppet sem tágasabb és nem is élvezetesebb szemlélet, mint egy ezerszeresre nagyított testpórus a mikroszkópon. Csakhogy a vigasztalan faggyu és zsirmirigyeket itt sokkal utálatosabb, pokoli erőkkkel ledöntögetett glaciális sziklarögök képviselik. Nyögni szabad, de sokkal kívánatosabb, hogy turista öregapádnak, *Normann Nuridának* szép mondásain elmélkedj, aki az egy rúd szalámitól kapott három lóerő összes energia eredményeit ebbe a nem is nagyon szellemes mondatba tömörítette: „Hegyekre pedig azért mászom, mert örömmöm telik benne.“ (No, köszönöm. Az az úr vagy nagy bolond, vagy pedig férfisزابó.)

Lehet azonban, hogy októberben is jókedvében találod az öreget. de azt a napot aztán nem is felejtéd el sohasem. A tetőn megnémulsz a tengernyi élvezettől s elcsendesedel, mint az elaltatott gyermek, akár milyen rossz voltál. Eléggé ki nem élvezhető fantasztikus tájak. Álomszerű sziklacsoportozatok, mint a Kárpát-koszorú élő krizantémjei, végeláthatatlan fenyvesek örökzöldjében. Itt-ott kikandikál a koszorúból egy-egy darabja az ezüst kötöző drótnak: azok zuhatagok. Valamennyi erdélyi város és falu meglapulva völgyekben és oldalokban, mint az odaagyagozott fecskefészkek. Alattunk sohasem bántott őserdők a kölyök-hegyeken. Itt-ott tengerszemek, melyeket a babonás pásztornép tündérékkel népesít be s csendes vizét nem meri megzavarni belehajított kavicssal. Örökké itt maradnál . . .

Csakhogy a hideg átver már az őszi kabáton s holnap mindannyiunkat hazazavar.

Zergevadászok veszik át az uralmat itt a *Karpathen-Verein* menedékházában. Már is túlidegesen döng a lépésük s ahogy kecskelábasztalon itt irogatok, megfigyelem, hogy a vadászköszöntést „Weidmannsheil“ túlon-túl nyomatékozzák. A küszöb előtt leteszik az első zergezákmányt. A megölt édes kis állatnak hátratörök a feje s kétszerszelid,

A Negoii gerince.

felnyitott nagy szeme még most is kér: kegyelem, kegyelem fölség. Az egyik turista azzal az igaz meghatottsággal nézi, amire csak vérbeli vegetáriánus van feljogosítva s imígyen adja tovább a megtört, halott szemek morze-jelét:

— Gyerekek, hát nem kár volt ezt itt elrontani!?

A vadászok mindezt valami magukba hizlalt fölényvel nézik. Vad, természetes fiúk, olyan hajlandósággal, mely Natura asszony minden kávéházazó, mostoha gyermekét odakötözné a *Rudyard Kipling* dzsungelt taposó elefántjához. Ami nem is egészen rossz idea. Egyrészt kevesebb fürdőlevél írónék agyoncsépell, kávéházi terraszesebrek flóráján hizott természetszemlélettel. Vizaknán pedig a libausztatók és Nesztléféle gyermeklisztes zacskók légiójában *egy* fűzfa alá kettővel kevesebb „természetbarát“ kerülne. Milyen igaz, eleven és megkapó volna min-

den sorotok, — óh ifjú énekesei az erdélyi irodalmi dzsungelnek — ha mind idejőnnétek s *itt néznétek a vizeket, ahol születnek s pajkosan millió gyöngyre bomlanak öreg sziklákon, nem pedig odalent, ahol patkányokat fürösztenek.*

Ha *itt* gyakorolnátok a hangjaitokat, ahol a „Kleopátra“ gígaszi tömege mint egy *brogdignaci* orgona mered a zöldes szikla és agyagkórus felé. Ha látnátok *itt* a napot reggel, amint a fénytengert felgyújtja a „Szurul“ roppant kőgátjai mellett. Megtudnátok, milyen más színe van *itt* a földnek és a fáknak és milyen más értelme van a világnak.

A görögök elvégre is *ilyet* csak egyet láttak s menten oda helyezték isteneik székhelyét. A *Kárpát-egyletnek* sokkal demokratikusabban a céljai s épített menedékházakat, serpentineket (a Wolf-út pl. 12 km.), a kiálló sziklaorrokba surranókat és ösvényeket robbantott s hidakat a szédületes szakadékok fölé. *Itt* az istenadta nép volna az örökös s *el* nem felejthető lelki élvezetekhez jutna csekély áron. Valjon eljönnek-e az „örökségért“ valamennyien?! . . .

Ha akadt világreformer, aki az erkölcsvallási élet megbetegedéseinél a természet befolyását, mint kizárólagos gyógyító tényezőt ajánlotta, ebben lehet sok túlzás. Hiszen a vallás a maga szintjével, szervezett külön világával magasan fölé emelkedik a természet gyógyforrásainak. De abban az állításában, hogy az alpesi világ csodálatos átalakító hatással volt reá, hogy ott jobb és lendületesebb lett, hogy tisztulás, valóságos „Kzdz2015.“ felszabadulás ment végbe rajta s ilyen csillagos, fenyőillatos havasi éjszakán, amelyet mi is átéltünk *itt*, minden gondolata vallási körbe botlott bele önkéntelenül, ezt szívesen elhiszem a reformernek.

Csakhogy ez még ötletnek sem új. Előttünk kitalálták és alkalmazták már a régi világ görög zárdáinak (*Szabasz, Athosz*) és a római világ *Monte Cassino*-inak. *Vivárium*a-inak építői. Csodálatos természet-izléssel keresték az ilyen festői helyeket, úgy, hogy még szójárás is volt róla: „*Benedictus in montibus, Bernardinus in vallibus.*“ A tisztuló lelkek csak *ilyen* helyeken énekelhették igazán az Istenhez húzó vágyak csodálatos praeludiumait, ahol az ember csak rövid indulatszókban tud beszélni, ahol minden sejtés gondolattá termékenyül. *ahol az Isten néz rád fátylakon keresztül.*

Tulajdonképpen mindig *ezekből* a forrásokból iszik az emberi szellem, akármilyen utakon megy előre. A természettől kér anyagot a tudomány is, csakhogy az az ő lombikjaival elemző módszereivel a tárgyilagosságnak, a ténylegesnek szemléleténél marad. A művészet is innen kér

hangokat és színeket, amikor rajzol, vagy pedig a *Bulea*-vizesés csen-géseit szedi dalba,

A természetszemlélet legmagasabb és legértékesebb élvezete a *bölcselő*, meg az *imádkozó*, aki a természet függőnyei mögött megsejti, látja, kitapogatja és élvezi az Alkotó kezenyomait. Akiben a szellem csodálatos és finom reakciókkal felel a föld, az ég, a táj ingerlő és izgató hatásaira, s e reális emberi szemléletből kinéz magának egy meg-érzett, hangulatokba és harmóniákba öltöztetett benső világot.

Igen, azt akartam mondani, hogy ezek a havasi éjszakáink döbbe-netesen szépek voltak. A „*Szent Iván-éj*“ minden poézisát átértük a holdkékes, csöndes, fenyőbalzsamos tisztáson és riportot ígértem *Obe-ronnak* és *Titániának*, akik itt voltak szellemudvarukkal, hiába ijesz-tette őket a pajkos *Puck*, Ők *éjjélkor* sem féltek, hogy „nyitva a kripta és a cinterem“, . . . mert ez itt szüzföld és *itt senki sincs eltemetve*.

Ilyen helyen hetvenkedő gondolatok kíváncznak a ceruza alá, amit a *Kaukázust* végig utazó *Déchi Mór* „egyéni mámor“-nak nevez. De azért hagyjatok beszélni és ne mondjátok, hogy magasugrási rekor-dokat javítok a *nagyokat mondásban*, ha azt állítom, hogy nemcsak a vallás-bölcseleti, de az alsóbb szintájú értelmi megnyilvánulások is *sokkal inkább összefüggésben vannak a vadon-szemlélettel, mint azt gondoljuk*.

Vegyük a szépirodalmat. Ha a 67 éves *Columbus* naplóját olvassuk, aki negyedik útján *Veragua*-parti esodaalmát beszéli el, meglepetve kiáltunk fel:

— Nézd már ezt a száraz vén matematikust, hogy milyen költőt faragott belőle ez a tüneményes távlat!

Pedig irodalmi téren sohasem próbálkozott. Ásakodjatok be azon-ban egy olyan irodalomba, amelyik *nem* hordja a természet anyaje-gyét, amire pedig épen úgy reá szorúl, mint *Homér* alvilági szellemei arra, hogy vért igyanak, milyen sivár és elképesztő a perzsa irodalom természettelírása, a fülemüle- és rózsza-motívumok agyonismételt, mes-terkelt leánder-csebres művészete. Miért? Nem voltak *Iránnak* vadon-jai, hanem csak ültetett lugasai. Minek következtében a perzsa költők-től megénekeltek *négy* paradicsomban szerepelnek ugyan szökővizek, émelyítő gyümölcsök, gártenlaubei édeskedések, de költészetük össze sem hasonlítható az *indusokéval*, ahol volt erdő bőven, vadvizek zuhog-tak és virágzott az azokkal kapcsolatos remete-élet.

Valjon nem ironia-e az, amit *Herodotos* leír *Xerxesről*, aki a *vadon felnőtt* platánfát aranyékszerekkel ajándékozta meg és öröket adott mellé? Lehet-e sokat kívánni attól a költészettől, amelyik agyonnyírt és gondozott díszkertekben szerezte a benyomást, melyek *Lien-Tshen*

kinai író szerint is csak „arra valók, hogy valahogyan kárpótolják az embert azokért a kellemekért, melyeket azáltal veszített el, hogy a szabad természetben töltött élettől eltávolodott, de amelyekben fásaszt a szimmetria, mert minden részük kényszert és erőszakot árul el.“

A hinduk kifejező erejéhez, csak az *ószövetségi könyvek* frazeológiája hasonlítható, amiknek sugalmazott írói egytől-egyig *hegyi emberek*. A *Hermon* ott épen úgy vigyázott a gyermekeire, mint itt az óriás, a *Negoi*. Kelet izzó képzeletével himzett természetleírásaik, különösen a prófétáknál, egyedülállók. Hát még a zsoldárok! . . .

Hopp, valami eszembe jutott. A következő percben könyökig kotorászok Kelemen páter hátizsákjában. Azzal már viszem is mohón a csikóbőrös öreg *breviáriumot*, mint a macska, amikor valami jót kap és félti . . . Odakint egy elszáradt, ledőlt fenyőtörzsre telepszem, amely úgy néz ki, mint egy *prachistorikus óriási halgerinc*.

És muzikál a lelkemben a legragyogóbb színekkel megírt *természethimnusz*:

— „Qui emittis fontes in convallibus . . . A vizek a hegyekből le a völgyekbe folynak, hogy itatnák az erdő vadait . . . Nedvdúsán állanak az örökkévaló Libanon cédrusai, melyeket az Úr keze táplált, hogy a szárnyasok költsenek benne, s a fenyvesekbe rakja fészket az ölyv . . . Éjjeledik, fenevadak kóborolnak . . . Zsákmány után kiabálnak fiatal brószlánok, hogy Istentől maguknak eledelt keressenek. Igen fölségesek a Te műveid Uram. Mindeneket bölcsességgel cselekedtél, ami a földet betölti, mind a Te jószágod . . .“

És tovább! Valóságos étherivé magasztosult a *Beethoven-szinfonia: „Gottes Ehre in der Natur“* . . . Eddig is olvastam, de lám az *igazi* megértéshez a *miliő a kulcs s ez* szükségszerűen adódik az újszövetségi könyveknél is. Szörnyen triviális, hogy egy német író „*turista Krisztusról*“ beszél, s mint egy megkomolyodott dervis, vagy örült kabalista, igyekszik megszámozni a helyeket, amelyek az evangéliumban turista vonatkozások.

No, úgy is néznek ki azok a lapok a sok számtól, mint egy logaritmus-tábla vagy egy német éhség-statisztika. Azt *bizonyítani* ugyan nem kell, hogy *Krisztus a természetet mélységesen szerette*.

A hegyibeszédek, *Emmausznak*, a tópartoknak, a hegyi éjszakáknak a sejtelveiből szötte motívum-fonalait s ha szólt, igen gyakran nyújtogatta ecsetjét ama táj felé, amelyekről azt mondja a keleti utazó *Freiherr von Soden*, hogy „ha gleserei volnának, a természet mintakönyvének kellene nevezni, ahol a redőitlen vizek nyugszanak a hegyek drágakőfoglalataiban, míg a *Tibériás* hegyei zöldelően és hullámosan esnek alá; néha felágaskodnak, hogy aztán hanyathomlok essenek alá és redőtlenül kisimuljanak . . .“

Folytonos és intenzív volt a közlekedés Jézus és a nagy természet között s ez ad példabeszédeinek utólérhetetlen hájt, habár, az Ő palettáján szelídebbek a színek s nem volt célja izzó keleti képzelettel kápráztató kereteket adni *élő igazságainak*, amilyenekkel a próféták könyvei írvák s amikben mélységek szerepelnek és örvények, pörkölő hőség és szivárvány, vízesések és *heszeboni* tavak. A *virágait lejjebb*, alantabbi rónán gyűjtötte, *de az mind havasi és szabadba való*.

De hova is kalandoztam el? Az ember rálép egyik gondolatszirtról a másikra, amely éppen közel van, de össze még sem tartozik, mert szakadék van köztük. Dehát miért ne lehetne összetartó kapcsolat két szirt között, egy meleg lénynek az átfektetett lába, akiben zengő énekké vált a meglesett természet, az „*Isten lekottázott éneke?!*“

Az olvasó kiméletesebb lesz hozzám, mint a világhírű alpesi vezető, *Hans Grass* szokott lenni elkalandozó, szertelen gazdáihoz, akiket komoly esetekben jótékony hátbavágásokkal térít észre.

— — — — —
A pakk-lovakat épen málházzák. A társaság szedelőzködik. Kifelé még egy napi utunk van a vadonban, de ezekkel az örömmel már olyanformán vagyunk, mint az életből kiballagó, megöregedett ember. Minden szépség ismerős, kétszer látott s az is mindig kevesebb...

Adjó, álomvilág!

— — — — —
Oberon, maga pedig kérem, maradjon vissza, mert amott már szemközt szalad velünk a földi világnak képviselője, egy okvetetlenkedő pakulárkutya.

És látja, lejjebb egyre sűrűbben laknak az emberek és egyre szennyesebbek a vizek...

A Balaton.

Irta: Szalay József.

Akit körülményei és foglalkozása a négy fal közé kényszerít, az alig várja a nyarat, hogy szabadságát valamely fürdőhelyen töltsse. A napi rendes munkakörtől — ha speciálisan valamely gyógyfürdőre nincs szüksége — jól esik kikerülni egy kis időre, hogy idegeit kipihentetve, megacélozva folytassa mindennapi munkáját.

Engem is ez a cél vezetett, amikor elhatároztam, hogy az idén a Balaton mellett fogok üdülni. Már két ízben nyaraltam a Balaton mellett, de harmadszor is elmentem, hogy gyönyörködjem benne, megcsodáljam újra minden szépségét.

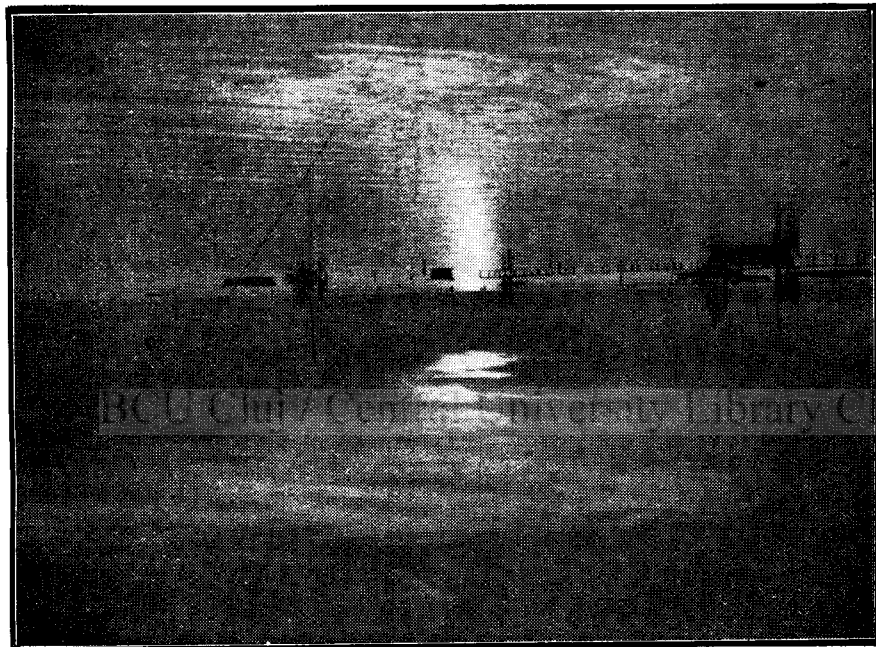
Itt Erdélyben is van természeti szépségekben gazdag, gyógyító hatású fürdőhely és üdülni hely, mégis a Balaton az ő szépségeivel, nagy vizével, üdítő erejével és vízi szórakozásával valami különös vonzó erőt gyakorol a nyaralóra.

A Balaton elsőrangú fürdőhely. A vize kellemes tapintású, nyáron állandóan 23—24 fok, a levegő is lágy és felüdítő légáramlat járja, ezért a legnagyobb hőségben is kellemes az ott-tartózkodás, melynek feltűnő idegesillapító a hatása. A forgalmi eszközök szaporodása kedvező hatással volt a balatonparti fürdők kifejlődésére. Ma már 34 fürdő és üdülni hely van a Balaton partján és az utolsó 10 esztendőben ezerszámra épültek mindenfelé villák és weekend-házak. A tájkép szép és változatos, amit a tó állandóan váltakozó színjátéka emel, amely felülmúl minden más állóvizet. A holdvilágos éjszakák aranyhidját nem feledi el soha, aki egyszer látta.

A Balaton víztömege a dunántúli dombos vidék közepén fekszik. A Balaton táját, lelket-üdítő hangulatát, partjai adják. Közepén a legváltozatosabb hegyalakulatok, a Bakony-hegység déli lejtőit szegélyező kialudt vulkánok bazaltkúpjai, a déli parton pedig a somogyi halmok emelkednek a víz tükre fölé. Erdő koronázza őket, lankás oldalait szőlők foglalják el, míg az Alföldbe beolvadó rónaságon szántóföldek, legelők vannak. Ebbe a szépséges tündéri keretbe van foglalva a Balaton vizének gyönyörű tükre.

Aki a fürdés, strandolás, vízisportolás (csónakázás, motoresónakázás, vitorlázás, jőringrendszerű víziszán-sport, horgászás stb.) mellett még arra is szán időt, hogy a Balaton vizének tanulmányozásába elmerüljön, nem mindennapi élvezetben lesz része.

A tó vize csendes időben tiszta, mint a kristály. Egyszer csak megmozdul. Mozgása nem több, mint a bölcső ringása. Mint lágy selyemfodrok, úgy omlanak egymásra a parányi hullámok. Egyszer csak

Esti tájkép a Balatonon.

elfakul, majd zöldes színű lesz, felkavarodik az óriási víztömeg. Hara-gos feketévé válik a színe, magasra szökik a felkevert áradat, úgy mint a tenger, taréjos hullámai ijjesztő loccsanással törnek meg a part zátonyán. Ha a szél elül, nyugodt vizén ezüstösen reszket a fény. A szürke víztömeg három színsávra oszlik. A felénk eső rész zöldes, közepetáján szürkés-kék, a tulsó oldalon pedig égszín-kék. Borus napokon az ólomszín az uralkodó. Ha szakadozott felhők borítják az eget, akkor a nap világa smaragd színű foltokat fest a vízre. Derült napokon a Balaton kék vize s a mosolygó kék ég azurja összeolvadnak. A magasságnak minden mosolyát minden indulatját visszatükrözik a Balaton hullámai.

Télen a Balaton befagy. A befagyott Balatonnak is megvannak a maga érdekes tűneményei: a tuzalások és rianás.

A Balatonban 38 halfaj van, nádasainak rejtekeit pedig a vízimadarak milliói népesítik be. A Balatonban bőségesen tenyészik a nád, a sás, a hinár. Aki sokáig nézi a Balatont, az utoljára nem tudja a szemét levenni róla. Ha fizikus: rabul ejtik őt a fénytükroződés problémái. Ha geológus: elbámulhatja a siófoki medret, az arácsi „vérrel szerzett“ vörös agyagot, a Badacsony bazaltját s az aligai homokos sziklákat. Ha festő: elmerülhet a spektrum minden színében, holott talán felhős az ég s a napból egy villámsugárnyi sem látszik. Ha költő: beleszerethet a szeliden hullámzó hegysorok anyaszívű, édes ritmusába. Ha szerelmes: elringathatja a vágyát a parttól a partig sodródó hullámmező halkán csobbanó csókjain. Ha pedig valakinek nincs érzéke a Balaton szépségei iránt: akkor a víz fölé hajolhat s megnézheti magát benne.

Csodálatos mi minden van ebben a tóban, amit nem lehet megfejteni se az ég kékjéből, se a nap lángjából, se a felhők fekete tornyaiból, se a hegyek ibolyaszínéből, se a fák üdezöld rengetegéből. S a Balaton csodái évről-évre szaporodnak.

A Balaton páratlan szépségében, azurkék egében, vízének csodálatos csillogásában manapság már mind többen és többen gyönyörködnek. Hullámos, tiszta vizében, pormentes levegőjében ezren és ezren acélozzák izmaikat, erősítik idegeiket.

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK

Az EKE aradi „Czárán Gyula“ osztályának működése.

Az EKE fiatal aradi osztálya a háboru alatt megszűnt: *Aradi Turista-Egylet* munkáját készűl folytatni. Szerény anyagi helyzetéhez képest igyekszik a nagy magyar turista és Biharkutató, Czárán Gyuláról elnevezett aradhegyaljai színjelzett turista utakat újra feltárni. A megfelelő térképeket és felvilágosításokat az aradhegyaljai villamos-álmás várótermében kifüggesztettük.

Ezen utak színjelzéseit körutakba osztva ez évben már megkezdttük. Az 1-es és 2-ös számú *Feredő és Jernova* körutakat befejeztük és a 3-as és 4-es számúak pedig ideiglenesen pontozásokkal lettek színjelvezve. A jövő év tavaszán ezen utak jelzéseit felrisszítjuk, úgyszintén az elhanyagolt forrásokat kiépítjük.

Az újra feltárandó utak hossza mintegy 350 km., melyekből eddig a 4-ik körútban 80 kilométernyi utat dolgoztunk fel. Ezen utak a Hegyalját vagy Hegyes hegységet hálózzák be, melynek legmagasabb csúcsa, a *Hegyes* 800 m. A hegység a történelmi Világostól délfelé, a borairól híres Paulisig terjed, keletre pedig a Drocsa hegységbe kapcsolódik. Idillikus tájakban, vadregényes völgyekben, erdőkben, hideg forrásokban egyaránt gazdag hegység, melynek szélét a híres hegyaljai borok szűlföldje keretezi be. Két festői várrom koronázza a hegység lábait: északon *Világos*, délen a Maros felett *Solymos*. Helységek közül országos hírű kegyhely *Mária-Radna*, *Lippa* pedig a magyar történelemben játszott fontos szerepet. Ménes, Magyarád, Baracka mind neves bortermő helyek.

Eddigi sikeres propagandánkat folytatni fogjuk az „Aradi Magyarság“ hetilapban. Ismertetésekét közlünk a feltárt utakról, továbbá hivatalos helyiségünkben felvilágosításokkal szolgálunk a turistaság iránt érdeklődőknek. Felolvasásokat rendezünk, hogy ezúton is népszerűvé tegyük egyesületünket és új tagokat nyerjünk.

A jövő évben Menyházán seprösi Czárán Gyula halálának 25 éves évfordulóján az ünnepély megrendezésében egyesületileg résztveszünk.

Könyvtárunk részére érdekes turista tárgyú műveket és ismertető kalauzokat vásárolunk.

Egyesületünk nagy feladatok előtt áll, amelyek megoldásához elsősorban a tagok nagy taborára van szükség. Ha megfelelő pénzösszeg állana rendelkezésünkre, az év végén az alkotásoknak egész sorozatát tudnánk felmutatni.

Reméljük, hogy ügyszeretettel és nagy buzgalommal egyesületünk fejlődését a jövő év végére jobban fogjuk előmozdítani és főleg az öreg turistákat sikerül önzetlen céljainknak megnyerni. Addig is dolgozunk és alkotni akarunk!

Rosenberger László.
titkárhelyettes.

Kimutatás

az E. K. E. gyalogos osztályának 1930. évi kirándulásairól.

Összeállította: **Györke Márton.**

Sorszám	Dátum	Kirándulás helye	Vezető volt	Részv.	Hány km.
51	VI. 29.	Pányiki szoros - Egerbegy - Melegsza mos	Györke Márton	6	70
52	VI. 29.	Kolozs sós fürdő	Nagy Ilonka	7	15
53	VII. 6.	Torda hasadék - Torda bányafürdő	Györke M. Bogyó L.	60	20
53	VII. 6.	Magyarfodorháza - Ördögkeresztur	Snjaric Franjo	3	60
55	VII. 13.	Dragán völgy - Biharfüred	Györke Márton	15	10
56	VII. 13.	Cikoi szoros - Mária völgy	Nemes Gyula	19	20
57	VII. 20.	Remetei sziklaszoros - Pilis	Györke Márton	20	25
58	VII. 20.	Dragán völgy - Zerna völgy	Dr. Gergely Endre	47	20
59	VII. 26.	Szucság és környéke	Snjaric Franjo	4	30
60	VII. 26.	Kolozs sós fürdő	Adorján Bóbert	11	15
61	VII. 25-26	Nagyenyed - Remetei szikla szoros	Orosz Endre	21	25
62	VII. 29.	Röd - Ajton - Pata	Snjaric Franjo	3	38
63	VIII. 1-4.	Hideghavas - Reketó - Marisel	Györke Márton	9	100
64	VIII. 3.	Szent János kút - Majláth kút	Adorján R. Hidegh M.	46	25
65	VIII. 3.	Papfalva - Korod - Kajántó	Snjaric Franjo	4	30
66	VIII. 7.	Köröslő - Bánffyhunvad	Györke Márton	55	15
67	VIII. 10.	Dragán völgy - Csiripa	Dr. Gergely Endre	40	20
68	VIII. 10.	Felek - Mikestető - Árpád csúcs	Snjaric Franjo	5	30
69	VIII. 17.	Kolozs sós fürdő	Jakab István	5	15
70	VIII. 17.	Bács - Szumurduk	Snjaric Franjo	5	40
81	VIII. 17.	Györgyfalva - Nagycsolt - Felek	Györke Márton	8	25
7	VIII. 17.	Torda hasadék - Magyarpeterd	Dr. Gergely Endre	20	20
73	VII. 14-18	Gyilkostó - Bekási szoros és vidéke	Nemes Gyula	20	40
74	VIII. 21.	Járavölgy - Borév - Vártalva	Györke Márton	5	45
75	VIII. 21.	Géczi vár - Járavize	Dr. Gergely Endre	6	25
76	VII. 24.	Szelicse - Árpádcsőcs - Bükkerdő	Snjaric Franjo	4	30
77	VIII. 24.	Kisfenes - Testes - Hideghavas	Györke Márton	5	60
78	VIII. 24.	Kisbányai havasok	Bindea Miklós	8	70
79	VIII. 24.	Kolozs sós fürdő	Jakab István	16	15
80	VIII. 24.	Bánffyhunvad - Zentelke	Dr. Gergely Endre	6	16
81	VIII. 30.	Bácsitorok - Hójaerdő	Györke Márton	5	17
82	VIII. 30.	Szent János kút - Gorbó völgy	Bindea Miklós	10	20
83	VIII. 30.	Erzsébet forrás - Bükkerdő	Snjaric Franjo	5	20
84	IX. 7-8.	Jádvölgy - Meziádi cseppkő barlang	Orosz E. Györke M.	28	60
85	IX. 8.	Mikes - Torda hasadék	Nagy Ilonka	6	60
86	E. 8.	Árpádcsőcs - Kismagura	Snjaric Franjo	5	20
87	IX. 14.	Tur - Turi hasadék	Györke Márton	22	46
88	D. 14.	Koppánd - Római források	Adorján Róbert	14	52
89	IX. 21.	E. K. E. forrás - Leányvár	Györke Márton	26	30
90	IX. 21.	Hideg völy - Gorbó völgy	Nagy Ilonka	7	25
91	IX. 27-28	Járavölgy - Járavize - Testes	Györke Márton	15	68
92	IX. 28.	Erzsébet forrás - Plecskavölgy	Snjaric Franjo	18	20
93	X. 5.	Magyarfenes - E. K. E. forrás	Györke Márton	5	30
94	X. 5.	Bükkerdő - Kismagura	Adorján Róbert	10	30
95	X. 12.	Bercsényi ház - Mikestető - Majláth kút	Györke Márton	9	31
96	X. 19.	Kajántó - Korod - Hétölesfa - Bács	Györke Márton	8	40
97	X. 19.	Nagy Gát környéke	Orosz Endre	17	20
98	X. 24-25.	Géczi vár - Torda Szent László	Györke Márton	13	60
99	X. 25.	Kányafő - Bácsitorok	Orosz Endre	8	20
100	XI. 9.	Bercsényi ház - Rákóczi forrás	Györke Márton	8	20

Kimutatás

az **E. K. E. kerékpáros osztályának 1930. évi kirándulásairól.**

Összeállította: **Gergely István.**

Sorszám	Dátum	Kirándulás helye	Vezető volt	Részv.	Hány km.
1	IV. 13.	Szamosujvár	Péter János	10	72
2	IV. 22-23.	Alsó-Jára - Torockó - Szent-Györgyvár	Péter János	5	125
3	IV. 27.	Hidegszamosi villanytelep	Péter János	6	56
4	IV. 27.	Tordahasadék	Meszesán József	8	80
5	V. 10-11.	Dézs - Retteg - Csicsóvár	Péter J. és Hideg M.	25	158
6	V. 25.	Torda Szent-László - Gécivár	Hideg Márton	25	60
7	V. 27.	Plecskavölgy - Szent János kut	Hideg Márton	19	20
8	VI. 0-10.	Runkiszoros - Aranyosvölgy	Hideg Márton	29	158
9	VI. 18-21.	Besztercze - Colibiciu - Ó-radna	Gergely István	2	385
10	VI. 19-20.	Nagy Enyed - Remetei sziklaszoros	Tóth János	5	158
11	VI. 21.	Hidegszamos - Rekető	Hideg Márton	28	60
12	VI. 28.	Szováta - Kézdivásárhely környéke	Soós Albert	2	800
13	VII. 13.				
13	VI. 15.	Kolozs sós fürdő	Hideg Márton	16	46
14	VII. 6-13.	Székelyföldi körút	Hideg Márton	11	600
15	VII. 6.	Marosujvár - Felvincz	Péter János	12	120
16	VII. 13.	Kolozs sós fürdő	Váradi János	90	46
17	VII. 18-20.	Csucsá - Nagyvárad - Bihar Püspöki	Gergely István	2	369
18	VII. 26.	Alsó-Jára - Torockó - Csegez	Imre István	5	117
19	VII. 27.	Kolozs sós fürdő	Hideg Márton	25	46
20	VIII. 27.	Marosvásárhely - Szováta	Imre István	9	340
21	VIII. 4.	Majlátkut - Bercsényi turistaház	Hideg M Adorján R.	25	25
22	VIII. 8-0.	Dézs - Szilágysomlyó - Nagyvárad	Simon Jenő	3	560
23	VIII. 9-10.	Csucsá - Rév - Zichy csepkőbarlang	Gergely István	8	220
24	VIII. 14-17.	Mocs - Vásárhely - Nyárádszereda	Soós Albert	3	300
25	VIII. 16.	Bánffyhunyard - Sebesvár	Gergely István	3	140
26	VIII. 16.	Torda - Enyed - Déva - Brád	Mártonosi Béla	2	
27	VIII. 17.	Torda - Gerend	Német András	3	100
28	VIII. 22-23.	Borrév - Toroczkó - Szt. Gy. vár - Kő-köz	Gergely István	6	155
29	VIII. 23.	Borrév - Toroczkó - Torda	Hideg Márton	18	119
30	IX. 8.	Apahida - Mocs - Disznajó	Német András	3	244
31	IX. 13-14.	Sztána - Dezsóvár	Gergely István	3	148
32	IX. 21.	Magyarnádas - Egeres	Hideg Márton	10	60
33	IX. 21.	Szamosujvár - Dézs	Gáll József	6	120
34	IX. 21.	Szászfenes - Gyalu	Orosz Endre	6	32
35	IX. 27-28.	Bedellői-csepkőbarlang	Gergely István	3	128
36	IX. 28.	Kajántó - Solyomkő	Hideg Márton	6	70
37	X. 5.	Szelicse - Csűrülje - Magyar P. T. hasadék	Gergely István	3	65
38	X. 5.	Tur - Torda hasadék	Gáll József	6	60
39	X. 20.	Torda - Felvincz	Gergely István	4	105
40	X. 20.	Torda hasadék - P. Szt. Mihály	Gáll József	16	

A kiránduláson résztvevők száma

431

Hivatalos turák kilométer száma

7.098 Km.

Ezek a kirándulások közül Hideg Márton vezetett 12 Gergely István 9. Péter János 5. Gáll József 3-szor.

Turista irodalom.

„Erdélyi Turista“. Ezen a címen jelenik meg évnegyedenként Románia leg-elterjedtebb képes turista folyóirata a „Brassói Turista Egyesület“ kiadásában. Az első évfolyam 1-ső száma 1929. március havában látott napvilágot és azóta több-kevesebb késedelemmel jelennek meg az egyes füzetek, melyekből idáig a 2-ik évfolyam 2. sz. érkezett be legutoljára. Az egyes számokban különféle szerzőktől származó változatos tartalmú turistacikkek, egyesületi közlemények, gazdag irodalmi szemle és vegyes turistarovat foglalnak helyet, amelyek egyik-másikának mellátására alkalmilag még visszatérünk. A Halász Kálmán és Székely Géza szerkesztésében megjelenő terjedelmes folyóirat előfizetési ára egy évre 80 lej; számonként pedig 20 lej áron szerezhető meg minden nagyobb újság-árusító helyen. **Előfizetni lehet: Brassó-Brasov, Szt. János-u. 7. sz.**

„Biharország“. Ugyancsak az 1929-ik év folyamán indult meg egy másik turistalap Nagyváradon, mely a bihari hegyek érdekes világát kultiválja. Kéthavonként jelenik meg és eddigi számaiban a dr. Némethy Gyula, Papp Lajos, Mokos Kálmán, Pozsonyi Jenő, Ardos Frigyes, Peredy György, Hajdú Hugó, Bekey Imre Gábor, Czárán Gyula és Fischer Aladár cikkeivel találkozunk. Versekkel Walter Gyula és I. Szemplér Ferenc szerepelnek. 60 ezer lejbe kerül ez a finom papírra nyomott, izléses kiállítású és igazi műmellékletekkel illusztrált csinos folyóirat, melyet minden turista oly örömmel vesz kezébe. Előfizetése egy évre 100 lej, egyes szám ára 20 lej. Papp Lajos szerkesztőtársunknak üdvözlét és kitartást kívánunk a tanulságos lap szerkesztéséhez, amely nekem nemcsak mintát, de impulzust is szolgáltatott az „Erdély“ megindításához.

Gyilkostói Kalauz. Ilyen című kis könyvecske jelent meg 1930-ban, Gyergyószentmiklóson (Gheorgheni) dr. Sándory Mihály kiadásában. A román, magyar és német nyelvű füzetből 21 oldalon kapjuk a magyar szöveget, amely a magyar turistát érdekli. E kalauz megjelenését Gyergyószentmiklós interimárbizottságátette lehetővé azzal, hogy nagyszámú példányt átvett és titkári hivatalunk javaslata alapján a turistaegyesületeknek ingyen szétküldötte. Feltétlenül megérdemli tehát az interimárbizottság az elismerést ezen számos képpel is illusztrált kalauz kiadásának támogatásáért, amely cselekedete követendő például szolgálhat más városok tanácsainak is idegenforgalmuk érdekében.

A Magyar Sport Ezer éve. Dr. Siklóssy László szerkesztésében 3 vaskos kötet jelent meg Budapesten, amely sporttörténelmi munka bennünket, erdélyieket is érdekel, mert abban nemcsak a magyar sport évezredes fejlődése van vonzóan megírva, hanem a III-ik kötetben az erdélyi magyar turistaság ismertetése is helyt talált Merza Gyula tollából 5 egész oldalon és az EKE képtárából kiválasztott 5 nagy önálló képmellékleten. A Dunky Ferenc régi felvételeit képező fényképeken a torockói Székelykő, torockói népviselet, a berkespataki vízesés, a torockó-szentgyörgyi várrom és a Királyhágó teteje vannak bemutatva az EKE. első kiránduló vezéreivel. A 2000 oldalra terjedő és 520 művészi kivitelű képmelléklettel illusztrált monumentális irodalmi munka az Országos Testnevelési Tanács kiadványa és annak szíveségéből Merza Gyula h. múz. igazg. úr közbenjárása révén Egyesületünk könyvtárának is tulajdona.

Jahrbuch des Siebenbürgischen Karpathenvereins. A félszázados múltú szepeni szász Kárpát-Egyesület (S. K. V.) fenti című fvkönyvének XLII-ik évfolyama jelent meg 1929-ben. A 63 oldalnyi szövegrészben egy emlékezést dr. Karl Wolffról,

a Lotru déli vidékének és az Aranyos-Beszterce melletti Pietrosz leírását találjuk, melyek után az Egyesületi ügyek rovatában 8 oldalon a 48-ik közgyűlés leírása következik. Érdekes az 1928-ik évi pénztárforgalmi kimutatás, melyből megtudjuk, hogy a bevételek összege 703.516 lej és 93 banit tett ki. Ezután a vidéki osztályok közleményei jönnek sorrendben, majd a választmány és a vidéki osztályok tisztviselőinek névsora, valamint a tiszteletbeli tagok jegyzéke sorakozik. Az osztályok székhelyei: Beszterce, Szászváros, Bukarest, Csernovitz, Fogaras, Szeben, Brassó, Lupény, Medgyes, Szászsebes, Szászrégen, Segesvár és Zsilvölgy. Egy-egy osztály létjogosultságához 30 tag szükséges.

Der Werdegang des Siebenbürgischen Karpathenvereins in seinen ersten fünfzig Jahren. 1880—1930. Hermannstadt. Az idézett cím alatt egy 136 oldalra kiterjedő vaskos füzetet adott ki a S. K. V. az 50 éves fennállásának alkalmából rendezett jubileumi ünnepségen megjelent résztvevőknek. A krétapapírra nyomott emlékiratot 62 illusztráció teszi még érdekesebbé, melyek közül 11 az elhunyt nevezetes szász turisták: Dr. Karl Wolff, Dr. Karl Conradt, Dr. Julius Römer, Dr. Wilhelm Bruckner, Dr. E. A. Bielz, Róbert Gutt, Dr. Gustav Lindner, Josef Konnerth, Andreas Berger, Gottfried Gunesch és E. W. Kraft arcképeit mutatja. 45 kép a legkülönbözőbb menedékházakról van felvéve. 4 kép a Bruckenthal-Múzeumba beosztott Kárpát-Múzeum termeit s 2 kép a Hohe-Rinne nyaraló telepet tárja elénk. Az I-ső Függelék 36 tiszteletbeli tagnak nevét, a II-ik a közgyűlések adatait, a III-ik a tagok létszámának változásait és a IV-ik a választmányi tagok és az osztályok tisztviselőinek neveit tartalmazza. Ez az emlékkönyv a szászok turista alkotásainak mindenkoron gyönyörű tükré marad.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Gyergyó-gyilkostói kirándulás.

Emléksorok.

Ez év legnagyobb, legszebb és legemlékezetesebb kirándulása zajlott le 1930 augusztus hó 14-17 napjain egy 20 tagból álló, szép társaság keletében, melyet megfelelő hozzáállással és a terv megvalósításával — végig mindenütt autón — rendezett meg Nemes Gyula egyesületi főpénztárnok, a következő útiránnyal: Apahida, Mócs, Szászrégen, itt kevés pihenő tartása után tovább a Maros folyó felső folyásán Maroshévíz fürdőig, hol a társaság az első éjjeli pihenést szénaágyakon töltötte. Másnap reggel zuhogó esőben tovább Tölgyes felé a hősök temetője érintésével gyönyörű szerpentin úton, ősfenyvesek között a kies fekvésű, világhíres Borszék fürdőre, ahova történt megérkezéskor a bérceket már az áldott nap sütötte. Borszéken a kútak és egyéb nevezetességek, a szép nagy park bejárása és az ebéd elfogyasztása után vissza Maroshévízre s onnan a Maros folyó felső folyásán tovább Gyergyó felé. Gyergyóditrón a hatalmas nagy kéttornyú kath. templom megtekintése hívta fel a figyelmet. E község elhagyásával a társaságot kellemesen és örömmel lepte meg a Gyergyószentmiklósról fogadhatásként öltödmagával Dr. Sándory Mihály — a „Gyilkostói kalauz” szerzője és kiadója — autón történt megérkezése. Most már együtt folytatva az utat a 101 latársír elől haladva el a gyergyószárhegyi gróf Lázár kastély (Bethlen Gábor nevelkedési helye volt) és a székely közbirtokosság kulturházának megtekintése következett. Este 7 órakor volt a megérkezés Gyergyószentmiklós székely

falú városba, hol dr. Prekup polgármester szivességéből a társaság éjjeli szállásra az állami gimnázium hálótermében helyeztetett el. A híres régi örmény és kath templomok berendezései és felszereléseinek megtekintése után a társaság a gyergyóiak vendége volt vacsorára, mely jó hangulatban folyt le.

A turisták — a megnemillető módon, minthogy féderes ágyakban pihentek — harmadnapon reggel frissen a gyergyóiak kísérete mellett folytatták az utat a Békény völgyében, majd a Pongrácz tetőre gyönyörű szerpentineken fel, onnan le a Gyilkos tóhoz, melynek környéke valóságos üdülő, nyaralóteleppé most épül ki. D. e. 10 órákor volt az érkezés a tó közbirtokossági menedékházhoz, honnan gyalog tovább a kimondhatatlan szép és mindenki figyelmét lebilincselő Békási szoros és környékének bejárása következett szép napos időben. A szoros legszebb része a Pokoltorka s annak folytatása, melynek leírását, festéssel vagy fényképezéssel való visszaadását eddig sokan hiába kísérelték meg. (S. M.)

A szorosnak csaknem Békás községig történt bejárása után a Gyilkostó környéki magaslatokra a társaság ezúttal fel nem mehetett, az akkor hatalmas nagy szélvihar következtében s így visszatértek a menedékházhoz. A gyergyóiak részleges vendégségét itt is élvezve a hátizsákok tartalmának esett az éhes társaság s a menedékház terraszán ütöttek tanyát, hol előzékeny, szolid kiszolgálásban részesültek.

Estére vissza autózva Gyergyószentmiklóstra, a Szilágyi-féle étteremben a gyergyóiak voltak a társaság meghívott vendégei.

A negyedik napon Gyergyószentmiklósról eltávozva a „Bucsin”-on át szép szerpentin utakon rengeteg ősfenyvesek között haladt az autó, mely a déli órák alatt Szovátafürdőre érkezett, hol a korábban már odaérkezett dr. Sándor y M. várta a társaságot. Ebéd után fürdés volt a Medvetóban, honnan zuhogó hideg eső verte ki a társaságot.

Az út innen hazafelé, Marasvásárhelyre vezetett, hol a híres flekkenező helyen, a „Surlottgradies”-ban ütötte fel tanyáját a társaság, jóízű vacsorát költve el. Itt Dunky Sándor bankigazgató akarván átvenni a házigazdai szerepet. éjjeli szállásul négyszobás lakását ajánlotta fel, ez azonban eltérő lévén a rendezés pontjaitól, szivessége igénybe vehető nem volt, amennyiben éjjeli 2 órára volt ígérve a hazaérkezés a rendező által, ami egy órai késéssel be is következett.

A kirándulás tartama alatt mindenütt jó kedélyhangulat uralkodott. Növelte ezen körülményt a teljes összeemelegedés, nótázások, a rendező alkalmi tréfás versei, melyeket a társaság igen gyakran dudolt is menetközben.

A szép részletek megörökítésére Nemesné, Bochkor, Heigel, Orosz és Schäfer fényképezőgépei operáltak szép sikerrel.

Hihetetlen teljesítményt végzett azonban a soffőr teljes ébersége és megbízhatósága, nemkülönben az Atlantika tulajdonát képező nagy autó kifogástalan állapota, minthogy a közel 600 km. nehéz, rossz utat teljesen defekt nélkül tette meg.

N. Gy.

KÉRDÉSEK ES FELELETEK

Többeknek. A fenti című rovat részére beküldött kérdéseikre adandó válaszok az Erdély két utolsó füzetéből helyszűke miatt kimaradván, a kívánt feleletet a jelen számban találják meg az érdekeltek.

1. **Vidéki kerékpáros.** Csak általunk ismert megbízható cégeket ajánlunk a hozzánk forduló érdeklődőknek. Kerékpárok és ezek alkatrészeinek beszerzési forrásául itten a Kun, Finkler és Asztalos cégeket ajánljuk.

2. **Fülöp Ferenc.** (Abrudbánya.) Az egyesület tagja lehet minden feddhetetlen jellemű egyén, férfi és nő, nemzetiségi és felekezeti különbség nélkül, a fennálló törvények értelmében. A rendes tag a központi pénztárba évenként 120 leit fizet, mely összeg fele az év első harmadában előre fizetendő. A kerékpáros osztály tagjai is ezt fizetik, de az osztály elhatározásából 10—20 leinyi osztálypótlék is szedhető. — Felvételre 2 választmányi tag ajánlata szükséges.

3. **Főiskolai hallgató.** Erdély legnagyobb hegyóriása a Negoi Fogaras megyében. Magassága 2544 m. Egyébként a kért tudnivalókat éppen mai számunkban találja meg.

4. **Dr.** (Brassó.) Erdély geológiai ismertetésével oly sokan foglalkoztak, hogy ezeknek neveit lehetetlen itten felsorolnunk. Erdélyi illetőségű vagy itten lakott geológusok a következők: Ackner M., Benkő Gábor, Bielz A. E., Bányai János, Bielz M., Czekelius D., Dr. Balogh Ernő, Gaál István, dr. Herbich Ferenc, Herepey Károly, dr. Koch Antal, Z. Knöpfler Gyula, dr. Mártonfi L., Neugeboren I. L., ifj. br. Nopcsa Ferenc, Nemes D. Félix, dr. Pálffy Mór, dr. Pávay Elek, dr. Primics György, dr. Szádeczky Gyula, dr. Tóth Mihály.

Felhívás az EKE tagjaihoz. Az Erdély 4—5-ik számában jelent meg Merza Gyula veterán tagtársunk tollából az Egyesület 40 éves multjának története. Kérjük az EKE régi tagjait és barátait, hogy az Egyesület történetére vonatkozó adataikat vagy feljegyzéseiket e beszámoló jellegű közlemény kiegészítéséül a szerkesztő címére beküldeni sziveskedjenek.

Hivatalos órák. Egyesületünk Mátyásházi irodájában hivatalos órák szerdán és szombaton d. u. 6—8 óra között lesznek, midőn könyvtári, muzeumi, turista-sági és fürdőügyekben rendelkezésére állunk az érdeklődőknek.

A Kárpát-Múzeum vasárnap d. u. kivételével nyitva van minden nap d. e. 9—1 és d. u. 3—5 óra között, mely időben látogatók megtekinthetik úgy a táj-és néprajzi, valamint az 1848—49-iki szabadságharci ereklyemúzeum gyűjteményeit is.

Kérelem. Tisztelettel kérjük mindazokat a t. Tagtársainkat, a kik tagdíjaikat még nem fizették be, hogy azt egyesületünk pénztárába mielőbb küldjék be, mert nemcsak az „Erdély“ folyóiratunk pontos megjelenése, hanem munkaprogrammunk többi pontjainak megvalósítása is csak akkor lesz lehetséges, ha tagjaink ebbeli köteleseégeiket pontosan teljesítik.

Turista jelvények. Az E. K. E.-nek gyopárdíszes csinos jelvényei, hasonló kerékpár zászlócskák és arcképes turista igazolványok a tagok részére hivatalos időben az irodában kaphatók. Kirándulások alkalmával az egyesületi jelvények viselését kérjük.

Tagjaink figyelmét felhívjuk a Kárpát-Muzeum gyűjteményeinek látogatására a melyek a f. évi tagsági jegy felmutatása ellenében naponként ingyen tekinthetők meg.

Az „Erdély“ értékes régi évfolyamai megszerezhetők kötetenként tagoknak 40, nem tagoknak 50 Leiért; ugyancsak Goró Lajos rajzai után készült, — a Gyilkostót és a Remetei sziklaszorost ábrázoló nagy alakú színes műlapok — darabonként 20 L. árban, valamint képes levelező-lapok részint eredeti fényképfelvételekben, részint reprodukciókban: a Mátyásház, a rajta levő emléktábla, muzeumi gyűjtemények képe, a Torda és Túri hasadék, Gyeróffy szökettető, a Bercsényi turistaház, Nagykőhavas, Rév vidéke, Déva vára, a legszebb erdélyi gypár stb. kaphatók az egyesületi irodában.

A Bercsényi turistaház látogatóit tisztelettel kéri a turistaház gondnoksága, hogy a tetszésszerinti belépődíjakat az ottan felfektetett vendégkönyvbe mindenkor sajátkezüleg bevezetni szivesek legyenek.

KATZ ÉS FIA

sport- és turista ruhái
a legjobbak!

Cluj-Kolozsvár, Piața Unirii (Fötér) 10. sz.

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank Részv.-Társ.

Cluj-Kolozsvár, Piața Unirii (volt Fötér) 7. s. ám.

Betéteket előnyös kamat mellett fogad el és rendszerint felmondás nélkül fizet vissza. Olcsó kölcsönöket nyújt.

Fiókjai: Dés, Dicsőszentmárton, Gyulafehérvár, Marosvásárhely, Nagyvárad és Temesvár.

Saját tőkái: 143 millió lei.

Affiliált intézetei: Torda-aranyosvármegyei Takarékpénztár R.-T., Torda, Alsófehérvármegyei Gazdasági Bank és Takarékpénztár R.-T., Nagyenyed, Udvarhelymegyei Takarékpénztár R.-T., Székelyudvarhely és Székelykeresztúr, Szászrégenvidéki Takarékpénztár és Hitel Részvénytársaság, Szászrégen, Népbank Részvénytársaság, Bánffy-hunyad, Szamosujvári Hitelbank Részvénytársaság, Szamosujvár.

Minden bankügyletet a legelőnyösebben végez.

Áruraktárai a vasut mellett.

**Turista
felszerelések
Vadászati
és halászati
kellékek
Téli- és nyári
sport áruk
nagy raktára**

Nicolae Roșca

Str. Regina Maria (v. Deák Ferenc-u.) 3.

**Turista felszerelések
Turista ruházat
Sátrak és sátorlapok.**

Mindennemű

sport-cikkek raktára

EMIL SCHUSTER

CLUJ-KOLOZSVÁR

E. K. E. tagoknak árkedvezmény.

Kalmár Mihály

festék- és fűszerüzlet
Cluj, Str. Reg. Maria 25.

A legolcsóbb napi árban
ajánl: Olaj- és lakkfesté-
keket, firnisz-ecseteket és
különléle festékárut. - To-
vábbá szardínia, konzervek
és mindenféle fűszerárut.

Kerékpárok
legolcsóbb engross árban.

Figyelem!

Figyelem!

A

Nemes Rozália-féle női kalapszalon

Piața Unirii (Főtér) 12. sz. alatt

EKE tagok családtagjai részére
20 százalék engedményt ad
a bársony-kalap s más
bársonykombinációs
szép modelljeinek
(toque, beret
stb.) ár-
ból.

Prima - nem bővli - filckalapok
:: ára 180, 200 és 220 lei. ::

BCU Cluj / Central University Library Cluj

KLISEKET

IRODALMI MŰVEKHEZ
ÁRJEGYZÉKEKHEZ
PROSPEKTUSOKHOZ ÉS
MINDENFÉLE
NYOMDAI MUNKÁHOZ

**JUTÁNYOSAN
GYORSAN**
KÉSZIT A

MINERVA R.T.
SOKSZOROSÍTÓ OSZTÁLYA
CLUJ-KOLOZSVÁR
TELEFON 6-87

MINERVA r.-t.

kiadásában meg-
jelent turista
könyvek:

Dr. Köszler: Erdélyi
turista kalauz. Lei 40.

Dr. Tulogdy J.: Cser-
készek és turisták
könyve. Lei 80.

Megrendelhetők a
MINERVA
könyvesboltjában Cluj-
Kolozsvár, Str. Reg. Maria
(Deák Ferenc ucca) Nr. 1.

Hazai és valódi angol szövetek,
mindennemű vásznak
turista ruhaanyagok

legolcsóbb beszerzési
forrása

Zauderer S.

**cég, Cluj-Kolozsvár,
Deák Ferenc-u. 40.**

Sportklubok, turistaegyesületek
részére jelvények, zászlók
legszebben, leg-
olcsóbban

Héjjánál

készülnek.

Cluj Kolozsvár,
Str. Iuliu Maniu (v. Szentegyház-u.) 8.

Megkeresésre mintát küld.

**Sárga Kristóf
Utódai**

fehérenemű, vászon, turista
ingre és ruhára való erős
anyagok valamint haris-
nyák és lábszárók.

E. K. E. tagoknak
5 % engedmény.

**Cluj-Kolozsvár
Str. Regina Maria (v. DeákF.-u.) 3.**

Erdélyi Bank és Takarékpénztár R.-T.

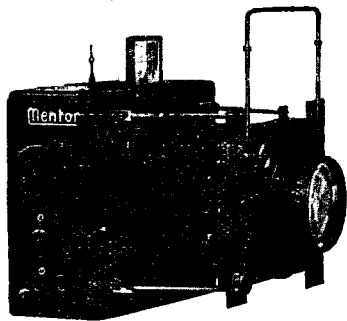
Cluj-Kolozsvár.

Saját tőkési Lei 125.000.000

Fiókok:

Arad, Braşov, Careii, Oradea,
Sibiu, Timişoara,
Târgu-Mureş,
Turda.

Foglalkozik a banküzlet minden ágával.

**Turistáknak
nélkülözhetetlen
egy jó fényképezőgép!**

Legmegbízhatóbb beszerzési forrás,
Erdély legrégebbi foto-szaküzlete:

Kováts P. Fiai Cluj-Kolozsvár

Piața Unirii 8. Kérjen árjegyzékelt!

GILOVICS ÉS PAPSZT

fűszer-, csemegekülönlegességek üzlete.

Cluj-Kolozsvár, P. Unirii (Főtér) 16.

Telefon: 206.

Óriási választék finom csemege
árúkbán, kirándulásokra
alkalmas konzer ekbén, hű-
sítő italokban és szörpökben.

Constructio

Radió-
Electrotechnica

Cluj-Kolozsvár,

Piața Unirii (Főtér) 82.

**Turista- és
sport cipő-
különlegességek
áruháza**

Heller Lajos

Kolozsvár, Főtér 30. sz.

Legolcsóbb
beszerzési
forrás

Az Erd. Kárpát-Egyesület igazolvány-
nyal bíró tagjainak 5% árengedmény

"Aurora"

illatszertár Kolozsvár,

Főtér 29. sz

(Bánffy palota)

Illatszerek, valódi
párisi parfümök,
kozmetikai és
toalette cikkek
legolcsóbb be-
szerzési forrása.

Az Erdélyi Kárpát-Egyesület
igazolvánnyal bíró tagjainak
10 százalékos árengedmény.